

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2024. gada 12. martā

Satversmes tiesa rīcības sēdē šādā sastāvā: rīcības sēdes priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Irēna Kucina, Gunārs Kusiņš, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs, Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

rīcības sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Administratīvās apgabaltiesas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 8/2024),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Zinātniskās darbības likuma 18. panta septītās daļas pirmo teikumu un Ministru kabineta 2019. gada 9. jūlija noteikumu Nr. 320 “Latvijas Zinātnes padomes ekspertu tiesību piešķiršanas un ekspertu komisiju izveides kārtība” 2.2., 2.4. un 3.2. apakšpunktu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 106. panta pirmajam teikumam un 113. pantam.

2. Likuma 18. panta septītās daļas pirmais teikums noteic, ka Latvijas Zinātnes padomes eksperta tiesības piešķir uz trim gadiem.

Noteikumu Nr. 320 2.2. un 2.4. apakšpunkts nosaka:

“2. Padome piešķir eksperta tiesības zinātnes nozarē zinātniekam, kurš pēdējo triju gadu laikā ir izpildījis šo noteikumu 3. punktā minētos eksperta kvalifikācijas kritērijus, sasniedzot šādus zinātniskās darbības rezultātus attiecīgā zinātnes nozarē:

2.2. anonīmi recenzēta zinātniskā publikācija zinātniskajā žurnālā vai konferenču ziņojumu izdevumā, kas indeksēts datubāzē *SCOPUS* vai *Web of Science* vai iekļauts datubāzē *ERIH+*;

2.4. recenzēta zinātniskā monogrāfija par vienu zinātnisku tēmu vai problēmu, un tā satur bibliogrāfiju. Ja recenzēta zinātniskā monogrāfija ir publicēta latviešu valodā, tā satur kopsavilkumu vismaz vienā no citām Eiropas Savienības oficiālajām valodām vai, ja recenzēta zinātniskā monogrāfija ir publicēta valodā, kas nav Eiropas Savienības oficiālā valoda, tā satur kopsavilkumu vismaz vienā no Eiropas Savienības oficiālajām valodām.”

Savukārt Noteikumu Nr. 320 3.2. apakšpunkts paredz:

“3. Eksperta kvalifikācijas kritēriji ir šādi:

3.2. sociālās zinātnes nozarēs zinātnieks izpilda vienu no šādiem kvalifikācijas kritērijiem:

3.2.1. zinātniekam ir trīs šo noteikumu 2.2. apakšpunktā minētās publikācijas;

3.2.2. zinātniekam ir divas šo noteikumu 2.2. apakšpunktā minētās publikācijas un viena šo noteikumu 2.4. apakšpunktā minētā monogrāfija.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ pantam;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 3. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likuma un Ministru kabineta noteikumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd divu normatīvo aktu atbilstību Satversmei.

Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa noteic, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama vienīgi šajā likumā norādītajos gadījumos. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos viena pieteikuma ietvaros var apstrīdēt arī vairāku normatīvo aktu normas, kas regulē savstarpēji cieši saistītus tiesību jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2020. gada 29. septembra lēmumu par lietas ierosināšanu pēc pieteikuma Nr. 177/2020*).

No pieteikuma ir gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētās normas regulē savstarpēji cieši saistītus tiesību jautājumus un to satversmības izvērtēšana vienas lietas ietvaros varētu veicināt lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

6. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 9. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir tiesai, izskatot administratīvo lietu. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 2. punktam pieteikums iesniedzams, ja tiesa, izskatot administratīvo lietu apelācijas kārtībā, uzskata, ka norma, ko iestāde ir piemērojusi vai kas administratīvajā tiesas procesā būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst Satversmei.

Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā apelācijas kārtībā ir administratīvā lieta Nr. A420195418, kas ierosināta pēc personas pieteikuma par administratīvā akta izdošanu, uzliekot pienākumu Latvijas Zinātnes padomei izdot lēmumu par eksperta tiesību piešķiršanu. Administratīvā rajona tiesa ar 2020. gada 8. maija

spriedumu daļēji apmierināja pieteicējas pieteikumu. Tiesa atzina par prettiesisku Latvijas Zinātnes padomes 2018. gada 22. marta lēmumu, ar kuru tā nepiešķīra pieteicējai eksperta tiesības, taču noraidīja pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu Latvijas Zinātnes padomei piešķirt pieteicējai eksperta tiesības. No Tiesu informācijas sistēmā pieejamās informācijas konstatējams, ka Administratīvās rajona tiesas spriedums daļā, ar kuru Latvijas Zinātnes padomes 2018. gada 22. marta lēmums atzīts par prettiesisku, ir stājies spēkā, jo spriedums šajā daļā netika pārsūdzēts.

Atbilstoši publiski pieejamajai informācijai Latvijas Zinātnes padome 2022. gada 8. decembrī izdeva administratīvo aktu, ar kuru pieteicējai ir piešķirtas Latvijas Zinātnes padomes eksperta tiesības, un eksperta statuss ir spēkā līdz 2025. gada 7. decembrim (*sk. Latvijas Zinātnes padomes ekspertu datubāzi. Pieejama: sciencelatvia.gov.lv*).

No Administratīvās apgabaltiesas tiesneses sniegtās informācijas izriet, ka, lai arī Latvijas Zinātnes padome 2022. gada 8. decembrī izdevusi pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu, tomēr Pieteikuma iesniedzējai administratīvajā lietā apstrīdētās normas būšot jāpiemēro. Pieteicēja neesot atsaukusi pieteikumu un viņai administratīvajā lietā esot iespējams izvirzīt prasījumu par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku, ja tas nepieciešams atlīdzinājuma pieprasīšanai vai līdzīgu gadījumu atkārtosšanās novēršanai. Taču Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, kādēļ Administratīvās rajona tiesas spriedums daļā, ar kuru Latvijas Zinātnes padomes 2018. gada 22. marta lēmums atzīts par prettiesisku, jau nekalpo par pamatu iespējamai atlīdzinājuma pieprasīšanai vai nenodrošina līdzīgu gadījumu atkārtosšanās novēršanu. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja nav noskaidrojusi pieteicējas viedokli par administratīvās tiesvedības aktualitāti un interesi izvirzīt šādu prasījumu. Šobrīd tas, ka pieteicēja varētu izvirzīt šādu prasījumu, ir tikai pieņēmums.

Tāpat konstatējams, ka Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā nav lietas par Latvijas Zinātnes padomes 2022. gada 8. decembra lēmumu – nedz labvēlīgāka (piemēram, bez apstrīdētajās normās ietvertā eksperta tiesību termiņa

ierobežojuma) administratīvā akta izdošanu, nedz izdošanas procesā pieļautu būtisku procesuālo pārkāpumu konstatēšanu un atlīdzinājuma piešķiršanu vai līdzīgu gadījumu atkārtosānos novēršanai.

Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, kādēļ tās izskatīšanā esošas lietas izlemšanai ir nepieciešama apstrīdēto normu satversmības pārbaude, proti, kādēļ apstrīdētās normas administratīvajā lietā būtu jāpiemēro.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 2. punkta prasībām.

7. Papildus Satversmes tiesa vērs Pieteikuma iesniedzējas uzmanību uz to, ka tiesas pieteikumam jāatbilst arī citām Satversmes tiesas likumā noteiktajām prasībām. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu tiesas uzskats par apstrīdētās normas neatbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normai ir juridiski jāpamato. Tādējādi tiesai pieteikumā ir jāietver juridiski argumenti gan par apstrīdētās tiesību normas saturu, gan par augstāka juridiska spēka tiesību normas saturu un šo normu pretrunu, kuru nav iespējams atrisināt ar citām juridiskām metodēm. Tāpat pieteikumā, ja apstrīdēta vairāku tiesību normu atbilstība vairākām augstāka juridiskā spēka tiesību normām, ir jānorāda juridiskā argumentācija, kurā pamatota katras pieteikumā apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiskā spēka tiesību normai.

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas šķietami ierobežo pieteicējas kā profesores Satversmes 106. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un 113. pantā ietverto zinātniskās jaunrades brīvību. Tomēr pieteikumā šādam izteikumam nav sniegts juridiskais pamatojums. Proti, pieteikumā ietvertais pamatojums neatspoguļo to, kāds ir katras pamattiesības tvērums, apstrīdēto normu saturs, un to, kā izpaužas ar katru apstrīdēto normu radītais katras šīs pamattiesības ierobežojums.

Tāpat pieteikumā vispārīgi norādīts, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 106. panta pirmajam teikumam un 113. pantam, jo augstskolu profesoriem, kuru zinātniskā kvalifikācija tiekot prezumēta, esot jāiziet paralēls zinātniskās kvalifikācijas novērtēšanas process reizi trijos gados, kā arī apstrīdētās

normas būtiski ierobežojot to zinātnieku tiesības, kuri zinātniskus darbus izstrādā latviešu valodā. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums šādam viedokli, tostarp tam, vai un kā Latvijas Zinātnes padomes eksperta kvalifikācijas kritēriji ierobežo profesora tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos.

Tādējādi pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 106. panta pirmajam teikumam un 113. pantam. Vispārīgi apgalvojumi, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 106. panta pirmajam teikumam un 113. pantam, nav uzskatāmi par pieteikuma juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Līdz ar to pieteikums neatbilst arī Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu un 7.¹ daļu, Satversmes tiesa

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc Administratīvās apgabaltiesas pieteikuma (pieteikums Nr. 8/2024).

Lēmums nav pārsūdzams.

Rīcības sēdes priekšsēdētājs

Aldis Laviņš